

Het Nieuwe Verwerken

‘Samenwerking moet de meerwaarde zijn’

In 2016 startte het eerste onderzoeksproject in de bloembollensector op basis van publiek-private samenwerking binnen het Nederlandse Topsectorenbeleid. Het was wennen voor de sector. Terugkijkend op dit project zijn de betrokken partijen tevreden. Het Nieuwe Verwerken heeft echt resultaten opgeleverd.

Tekst: Arie Dwarswaard | Illustratie: WUR

TKI Tuinbouw & Uitgangsmateriaal

Een van de negen door de overheid aangewezen topsectoren is Tuinbouw & Uitgangsmateriaal. Elk jaar in april kunnen er projectideeën worden ingediend voor een publiek-private samenwerking (PPS). TKI Tuinbouw & Uitgangsmateriaal geeft voor de zomer aan welke ideeën als kansrijk worden beschouwd en mogen worden uitgewerkt en in september ingediend. Die projecten gaan een tweede ronde in, waarna eind oktober duidelijk is welke projecten geld kunnen krijgen vanuit TKI Tuinbouw & Uitgangsmateriaal. Dat geld wordt pas toegekend als de indiener erin slaagt met alle partners een projectovereenkomst af te sluiten, waarin onder meer de private financiering wordt vastgelegd. Daarvoor heeft de indiener drie maanden de tijd. Jaarlijks heeft de Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen een budget van omstreeks 36 miljoen euro beschikbaar.

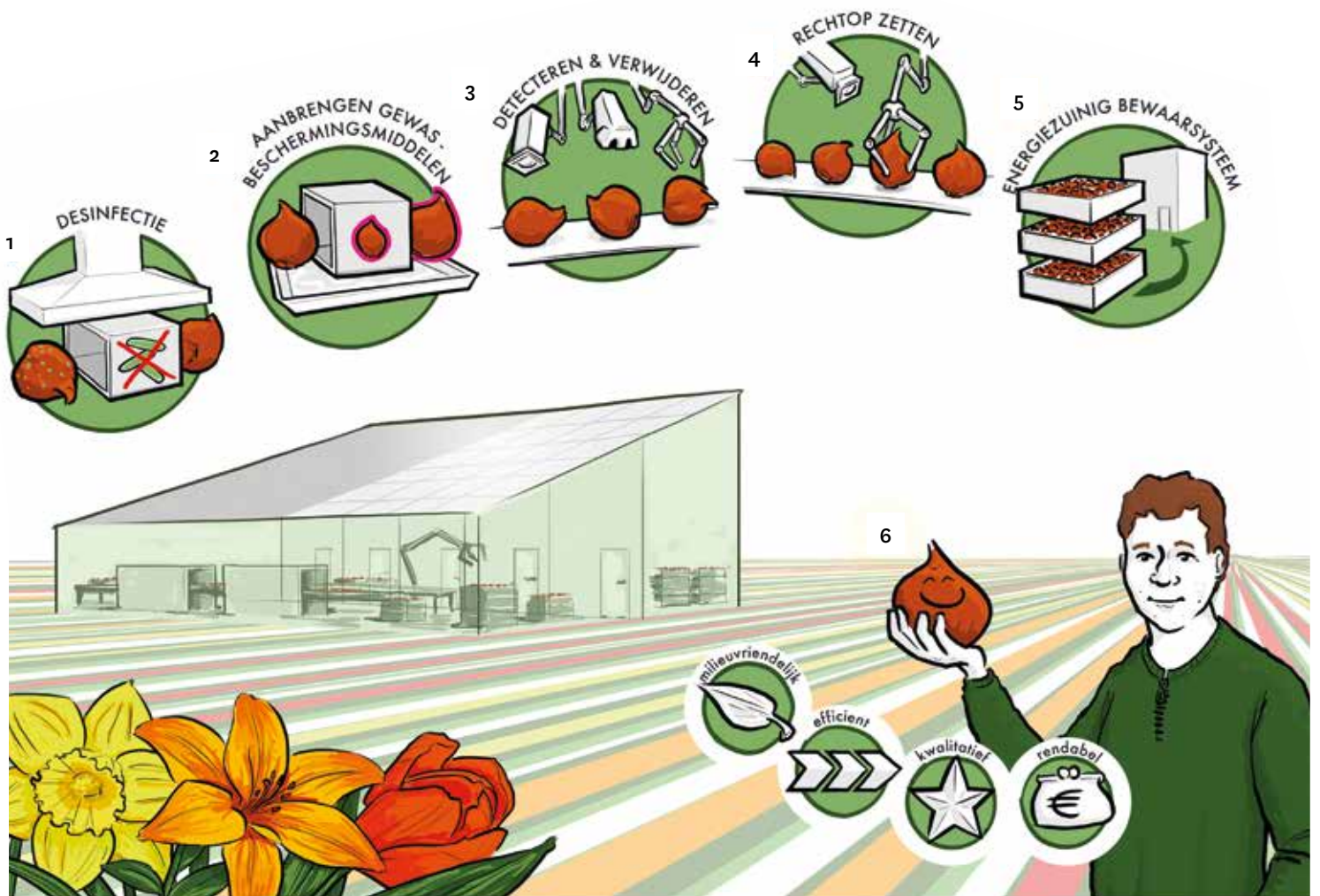
Misschien was de bloembollensector van alle landen tuinbouwsectoren wel het meest vertrouwd met collectieve financiering van onderzoek. Bijna honderd jaar geleden, in 1925, werd het 2-cent-per-roefonds opgericht. Doel van dit fonds was het bijeenbrengen van geld voor onderzoek en promotie. Zelfs in de crisisjaren hield het fonds stand, om na de Tweede Wereldoorlog over te gaan in het stelsel van productschappen. Misschien moest juist de bloembollensector dan ook het meest wennen aan een nieuwe tijd, toen in 2012 er een einde kwam aan het Productschap Tuinbouw.

RAPPORT ALS BASIS

Met geld van het PT kon het toenmalige PPO nog een onderzoek doen naar nieuwe duurzame bewaar- en verwerkingsystemen in de bloembollen. In 2014 leverde PPO-onderzoeker Henk Gude samen met zijn collega's Peter Vreeburg, Martin van Dam, Annette Bulle, Jeroen Wildschut en Ton Baltissen dat rapport op. Suggesties die hierin werden gedaan om op een andere manier bollen te bewaren en verwerken waren onder meer een energiezuinig droogstelsel, schuimen en coaten en desinfectie. Het werden de ingrediënten voor het project Het Nieuwe Verwerken.

Maar voordat het project van start ging, moest er worden nagedacht over een nieuwe manier van onderzoek organiseren. Geld vanuit het collectief was er niet meer. In dezelfde periode dat product- en bedrijfschappen ophielden te bestaan, werd vanuit de overheid het topsectorenbeleid ingericht. Negen sectoren werden ingericht, waaronder tuinbouw en uitgangsmaterialen. Het idee achter de topsectoren is dat de overheid onderzoeksprojecten voor de helft financiert als het bedrijfsleven de andere helft betaalt. Daarbij is het niet per se nodig dat de financiële inbreng alleen vanuit de primaire sector komt. Ook toeleverende bedrijven in de sector kunnen in het project investeren met geld en tijd. “Dat was nodig en het meest nieuwe aan het werken met een PPS. De bloembollensector moest wennen aan de rol van acquisiteur. Dat was op deze manier nooit nodig geweest. De glastuinbouwsector had dat veel sneller voor elkaar en kreeg dus wel geld uit de topsector. De glastuinbouw wist heel snel hoe toeleveranciers betrokken konden worden bij onderzoeksprojecten”, aldus Barry Looman van WUR, die vanuit het onderzoek vanaf het begin bij Het Nieuwe Verwerken betrokken was.

Operationeel directeur Michiel Roelse van TKI Tuinbouw &

Uitgangsmateriaal bevestigt dat. “De bloembollensector had moeite om warm te draaien. En eigenlijk gold dat voor de hele sierteelt. Vooral de glasgroentesector en de veredelaars hadden snel in de gaten hoe van deze nieuwe manier van onderzoeksfinanciering gebruik was te maken.”

HELE STAP

Vanuit het rapport uit 2014 werd vanaf 2015 door PPO en KAVB de basis gelegd voor het nieuwe project. Waar kwam het geld zoal vandaan? De KAVB had na het verdwijnen van het PT onderzoeksfonds ingericht voor tulp, hyacint en lelie. De telers zagen de noodzaak om samen met problemen in de sector aan de slag te gaan en waren bereid om het project te financieren. Anthos had net zijn onderzoeksfinanciering ondergebracht in iBulb, aldus Hendrik-Jan Kloosterboer. “We zijn in de Onderzoekscommissie gaan discussiëren over deelname aan dit project. De onderwerpen gingen weliswaar vooral over teeltaspecten, maar raakten tegelijk ook de belangen van de bloembollenexport. Als door dit project er een goede kwaliteit bloembollen geleverd kan blijven worden, dan heeft ook de export daar profijt van. Dat gold met name voor de desinfectie van bloembollen. Dit project heeft door de samenwerking met een van de deelnemende bedrijven

een nieuwe techniek opgeleverd in een speelveld waarin steeds meer middelen verdwijnen.”

Een van de deelnemers vanuit het bedrijfsleven was GMN, nu Agrifirm GMN. Directeur Gerard Top herinnert zich nog goed dat hij werd gebeld om mee te gaan doen in Het Nieuwe Verwerken. “We deden als GMN wel aan onderzoek, maar we waren niet gewend aan samenwerking met andere bedrijven op dit niveau en bij elkaar in de keuken kijken. Bovendien werd er een flink bedrag gevraagd aan geld en tijd. En dat voor een periode van vier jaar. Daar hebben we serieus over nagedacht. Wat halen we er voor ons bedrijf uit? Kun je de tijd en het geld die je erin stopt ook terugverdienen? We hebben ‘ja’ gezegd tegen het project, omdat we het van belang vonden om de sector samen verder te helpen op het gebied van de desinfectie van bloembollen en het opbrengen van fungiciden op bollen met nieuwe technieken. En dus zijn we vanuit GMN dit avontuur aangegaan.”

WERKPAKKETTEN

Naast GMN deden ook Akerboom en BrightSpark mee vanuit de toeleveranciers. Met nog aanvullend geld vanuit de Rabobank en de Greenport Duin- en Bollenstreek kreeg het project groen licht en het benodigde geld van TKI Tuinbouw

om aan de slag te gaan. En zo ging in 2016 het project van start. Er werd een stuurgroep gevormd, waarin vanuit alle partijen een vertegenwoordiger zat, en voor de werkpakketten werd een werkgroep gevormd. In elk werkpakket zat één toeleverancier uit het bedrijfsleven. Daarnaast zaten er acht ondernemers uit teelt en handel in een klankbordgroep. Aanvankelijk werden er vijf werkpakketten ingericht, te weten desinfectie, aanbrengen gewasbeschermingsmiddelen, energiezuinige bewaarsystemen, detecteren en rechtop zetten. De komende edities van Greenity zullen de resultaten van de eerste drie onderdelen apart worden toegelicht.

TEVREDENHEID

Met praktijkrijpe resultaten in drie van de vijf werkpakketten, zijn de partijen tevreden over deze eerste PPS in de bloembollensector. “Ik denk dat er een nieuwe manier van denken en handelen is ontstaan in de sector als het om grotere onderzoeksprojecten gaat”, stelt Barry Looman, die ook na deze eerste PPS actief is gebleven vanuit WUR om met de sector te kijken naar nieuwe onderwerpen die zich voor deze aanpak lenen. Met name de visie Vitale Teelt 2030 helpt om hier richting aan te geven. Niet zonder succes. In 2019 zijn nog eens drie projecten goedgekeurd. “Samenwerking moet de meerwaarde zijn. Ik zag binnen Het Nieuwe Verwerken echt een team ontstaan. En de resultaten zijn goed, met als meest bijzonder het ECA-water. Deze techniek is vanuit dit onderzoek erkend bij de NVWA en heeft ertoe geleid dat BrightSpark een aanvraag voor toelating heeft ingediend bij het Ctgb.” Het mag momenteel worden gebruikt met een vrijstelling van het ministerie van LNV.

Ook Hendrik Jan Kloosterboer is positief. “De meerwaarde van een PPS moet zijn, dat door hieraan bij te dragen je aanspraak kunt maken op publiek geld. Voor ons als Anthos betekent dit dat we vanuit Het Nieuwe Verwerken toegegroeid zijn naar drie nieuwe PPS'en waarin we ook participeren, te weten Bollenrevolutie 4.0, de Groene Tulp en de Fundamentele Systeemsprong. Een PPS geeft de mogelijkheid om echt goed onderzoek te doen. Bij HNV heeft dat een desinfectiesysteem en een bolbeschermingssysteem opgeleverd waarmee de faalkosten kunnen worden verlaagd.”

“Delen is het nieuwe vermenigvuldigen”, vindt Gerard Top als het om deze eerste PPS gaat. “We hebben nieuwe bedrijven leren kennen, waardoor ons netwerk groter is geworden. We staan nog steeds volledig achter ons besluit van toen om mee te doen. Sterker nog, we participeren samen met Agrifirm ook in de Fundamentele Systeemsprong en het project Bollencoaster.”

“We hebben er als sector veel van geleerd”, stelt directeur Prisca Kleijn vast. “Het is dus mogelijk om geld van private partijen bijeen te brengen voor onderzoek. Wat ik als verfrissend heb ervaren, is de inbreng van private partijen. Dat levert een andere dynamiek op. Het bedrijf dat participeert in het werkpakket over bolcoating zit zelf aan tafel om mee te denken over technische oplossingen. Het Nieuwe Verwerken is de basis geworden van Het Nieuwe Onderzoek.”

Directeur Michiel Roelse van TKI Tuinbouw en Uitgangsmateriaal heeft de bloembollensector zien ontwakken tijdens het eerste project met publiek-private samenwerking. “We zien nu regelmatig bollenvoorstellen langskomen. De sector heeft de route duidelijk gevonden. De ervaring die is opgedaan in het eerste consortium is goed gebruikt. En dat het een hele stap was voor de sector is goed verklaarbaar. Onderzoek in PPS-verband is gewoon duur en de onzekerheid voor de deelnemers groot. Er wordt veel vertrouwen gevraagd.” ♦

Vervolgartikelen

In 2016 startte het vierjarige project Het Nieuwe Verwerken. Het was de eerste Publiek-Private Samenwerking (PPS) in de bloembollensector. Het onderzoek sluit maart 2020 af. In een serie van vier artikelen komen de resultaten van drie onderdelen van Het Nieuwe Verwerken aan de orde. In de volgende aflevering staat de supergaasbak centraal.